

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม หรือวัฒนธรรม เพราะการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ดังกล่าว จะต้องอาศัย กำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของการ จัดการศึกษา(มล.ปิ่น มาลากุล, 2518) เนื่องจากการศึกษาคือ การพัฒนาบุคคลและสังคมเพื่อ ความมั่งคั่ง และเพื่อธำรงไว้ซึ่งอิสรภาพ และเสรีภาพของบุคคล และประเทศชาติ(สาโรช บัวศรี อ่างถึงโน สุนทร ศรีรักษา, 2522)และ ก่อ สวัสดิพิบูลย์(อ่างถึงโน กรมวิชาการ, 2534) กล่าวว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งต่อความเจริญของมนุษย์ และโดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดให้กับประชาชนทุกคนยิ่งมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณ

การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาที่เชื่อมต่อระหว่างประถมศึกษาและ อุดมศึกษา จึงนับว่าเป็นระดับการศึกษาที่มีความสำคัญยิ่ง ต่อการสร้างมาตรฐานการศึกษาและ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่ง จัดได้ว่าผู้เรียนอยู่ในวัยรุ่น เป็นวัยที่มีความเชื่อความศรัทธาและความเชื่อมั่นในสิ่งที่ตนได้รับรู้ ความ เชื่อเหล่านี้จะพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เมื่อเขาได้เจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่(กรมวิชาการ, 2534)ซึ่งการ ศึกษาในระดับนี้เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อ ให้สามารถเลือก แนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะเป็นพลเมืองที่ดี ตาม ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขโดยให้ผู้เรียนมีความรู้ และ ทักษะเพียงพอที่จะเลือกและตัดสินใจประกอบสัมมาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงงาน ตนเองและสังคม เสริมสร้างอนามัยชุมชน และครองชีวิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังนี้(กรมวิชาการ, 2533)

1. มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญ และทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ
2. สามารถปฏิบัติตนในการรักษา และเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน
3. สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน และเลือกแนวทางแก้ปัญหา ให้สอดคล้องกับ ข้อจำกัดต่างๆ

4. มีความภูมิใจในความเป็นไทย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน
5. มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้าง และปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและชุมชน
6. มีทัศนคติที่ดีต่อสัมมาชีพทุกชนิด มีนิสัยรักการทำงาน และมีความสามารถในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของตนเอง
7. มีทักษะพื้นฐานในการประกอบสัมมาชีพ มีความสามารถในการจัดการและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
8. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางของการพัฒนาชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตนตามบทบาท และหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชนตลอดจน อนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับชุมชนของตน

จึงกล่าวได้ว่า การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาภาคบังคับที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานของการศึกษาที่จะเชื่อมต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาอีกด้วย

การเรียนการสอนที่ดีจะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเกิดความรู้ใหม่อันได้จากผลการสอนของครู ซึ่งการสอนเป็นหน้าที่ของผู้สอน หรือที่เรียกว่า “ครู” และการเรียนเป็นหน้าที่ของผู้เรียนหรือที่เรียกว่า “นักเรียน” ถ้านักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้ แสดงว่าการสอนกับการเรียนไม่สัมพันธ์กัน ครูอาจสอนดีแต่นักเรียนไม่ฟัง ไม่สนใจหรือนักเรียนสนใจแต่ครูสอนยากไปหรืออธิบายไม่ดี นักเรียนจึงเกิดความสับสน ดังนั้นการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับตัวผู้สอนที่จะต้องจัดเตรียมการสอนมาอย่างดี ให้สอดคล้องกับหลักสูตรและเป็นเรื่องที่น่าสนใจ การสอนศิลปศึกษาก็เหมือนกับการสอนวิชาอื่นๆ ไป แต่ศิลปศึกษาจะมีทั้งเนื้อหาวิชาการและฝึกปฏิบัติ ซึ่งผลงานที่ได้ฝึกปฏิบัติก็จะครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านความรู้(พุทธิพิสัย) การใช้ทักษะมือ(ทักษะพิสัย) ในการทำงาน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึง วิสัยทัศน์ของผู้เรียนว่ามีความถนัดในงานนั้นๆ เพียงใด จะต้องมีความอดทน มีใจรัก มีความคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่ม มีความละเอียดละออ มีความคล่อง มีความยืดหยุ่น และมีความประณีตในการทำงาน วิธีสอนถ้าแบ่งตามหลักการใหญ่ ๆ สามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ(เกษร ธิตะจारी, 2541)

1. การสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางซึ่งได้แก่ การสอนแบบบรรยาย การสอนให้ทำตาม ผู้สอนสอนให้ท่องจำเป็นต้น การสอนแบบนี้ครูเป็นผู้ให้ความรู้หรือที่เรียกว่า การสอนทางตรง (Direct Method)

2. การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งการสอนแบบนี้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนซึ่งผู้เรียนมีอิสระที่จะเลือกเรียนนั่นคือ ผู้สอนสอนตามความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาสค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด จัดเป็นการสอนทางอ้อม (Indirect Method) การสอนแบบนี้ก็มีเทคนิคการสอนอยู่ด้วยกันหลายวิธีได้แก่ การสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) การสอนแบบสืบสอบ (Inquiry) การสอนแบบส่งเสริมค้นคว้าให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Direct Learning) การสอนแบบทำงานร่วมกัน (Cooperative) การสอนแบบแข่งขัน (Competition) และการสอนแบบวิจัย (Research Learning) เป็นต้น

ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้แบ่งวิชาต่างๆ ออกเป็น 5 กลุ่มวิชาคือกลุ่มวิชาภาษา (ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ) กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ (พลานามัยและศิลปะศึกษา) ซึ่งในส่วนของวิชาศิลปะศึกษาจัดอยู่ในกลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งได้กำหนดจุดประสงค์รายวิชาดังนี้ (กรมวิชาการ, 2533)

1. เพื่อให้มีความรู้ และความเข้าใจพื้นฐานด้านศิลปะ
2. เพื่อให้เห็นคุณค่าของศิลปะ มีความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย และรู้จักรักษา เพื่อเป็นมรดกสืบทอดต่อไป
3. เพื่อให้สามารถใช้ศิลปะพัฒนาจิตใจ บุคลิกภาพ รสนิยม
4. เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานศิลปะได้ตามความสามารถความถนัดและความสนใจของตนเอง

สำหรับวิชาบังคับแกนศิลปะศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นคือวิชาศิลปะกับชีวิตซึ่งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของศิลปะที่มีความสำคัญกับชีวิต เป็นการปูพื้นฐานให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในศิลปะที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ซึ่งนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะต้องเรียนในรายวิชาดังต่อไปนี้คือ วิชาศิลปะกับชีวิต 1-2 ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ศิลปะกับชีวิต 3-4 ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ศิลปะกับชีวิต 5-6 ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งในแต่ละรายวิชามีคำอธิบายรายวิชาดังนี้ วิชาศิลปะกับชีวิต 1 ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานด้านทัศนศิลป์เรื่องการเขียนรูป และ/หรือ การปั้นรูปตามของจริง โดยเน้นสังเกตรูปร่าง รูปทรง ขนาด สีและสัดส่วน เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานความ

เข้าใจ ชื่นชม และเห็นคุณค่าของศิลปะนั้นๆ วิชาศิลปะกับชีวิต 2 ให้ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะ ด้านทัศนศิลป์ในเรื่องการเขียนรูป และ/หรือการปั้นรูป เป็นทิวทัศน์หรือเรื่องราวของการดำรงชีวิตและอื่นๆ ตามความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการของแต่ละคน เพื่อให้มีความรู้พื้นฐาน ความเข้าใจ ชื่นชม และเห็นคุณค่าของศิลปะนั้นๆ ศิลปะกับชีวิต 3 ให้ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ในเรื่องจิตรกรรม และ/หรือประติมากรรมตามความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ประสบการณ์ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการของแต่ละคน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานศิลปะ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความงาม ความหมาย และคุณค่า ได้ตามวุฒิภาวะ ศิลปะกับชีวิต 4 ให้ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ในเรื่องงานออกแบบเบื้องต้น ตามความถนัด เพื่อให้สามารถแสดงออกทางศิลปะได้ตามวุฒิภาวะ ศิลปะกับชีวิต 5 ให้ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องการนำความรู้ทางทัศนศิลป์มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถนำความรู้และความเข้าใจทางศิลปะมาปรับใช้อย่างเหมาะสม มีรสนิยม เกิดความงาม และกลมกลืนกับชีวิตประจำวัน และศิลปะกับชีวิต 6 ให้ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานศิลปะด้านทัศนศิลป์ ในเรื่องการนำความรู้ความสามารถทางทัศนศิลป์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้สามารถใช้ศิลปะให้เกิดประโยชน์ ต่อตนเองและสังคม

จะเห็นได้ว่าในคำอธิบายรายวิชา จะประกอบไปด้วย เนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับความรู้ด้านหลักการของศิลปะ ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้ด้านประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปวิจารณ์ และด้านศิลปะปฏิบัติ แม้ว่าเนื้อหาจะมีได้แยกออกมาเป็นแต่ละด้านชัดเจน แต่ในการสอน ครูผู้สอนจำเป็นจะต้องมีความรู้ทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมา เพื่อจะใช้อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจในศิลปะดีขึ้นซึ่งสอดคล้องกับ สุลักษณ์ ศิริบุรี (2534) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า “วิชาศิลปะกับชีวิต” มีจุดประสงค์สำคัญที่เน้นคือ ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางด้านทัศนศิลป์ (visual art) และศิลปะประยุกต์ (applied art) เพื่อให้ผู้เรียนมีความชื่นชมและซาบซึ้งในศิลปะ ควบคู่ไปกับสุนทรียศาสตร์ (esthetic) และศิลปวิจารณ์ (art criticism) เพื่อให้เกิดความชื่นชม เห็นคุณค่าของศิลปะและความงาม สามารถแสดงออกทางศิลปะ และวิจารณ์ศิลปะได้อย่างเหมาะสม และสามารถนำศิลปะไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเห็นคุณค่า ซึ่งเป็นขั้นของการหรือศิลปะนิยม (art appreciation) เป็นการนำศิลปะไปสัมพันธ์กับชีวิตสังคมสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติ โดยการใช้ความงามและหลักองค์ประกอบศิลป์ เป็นสื่อของความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับกาญจน์ ภาคสุวรรณ(2535) ที่กล่าวว่าจุดประสงค์ของวิชาศิลปะกับชีวิตทั้ง 6 รายวิชา ซึ่งได้กำหนดไว้อย่างต่อเนื่องกัน อันทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ทางศิลปะ จนสามารถนำความรู้และประสบการณ์นั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ในระดับต่างๆ กัน และวินัย โสมดี(2528) ได้ให้

ความเห็นว่าการเรียนการสอนศิลปศึกษา เดิมทีนั้นยังไม่มีระบบการเรียนที่แน่นอน ไม่มีการจัดลำดับเนื้อหา ไม่มีกำหนดเวลาของการเรียนแน่นอน มีลักษณะเป็นการเรียนแบบช่างฝึกหัด (apprenticeship) ผู้สอนจะถ่ายทอดวิชาที่ตนถนัด และวิธีการสอนก็แตกต่างกันไปตามแบบเฉพาะตัวของครู โดยมีได้คำนึงถึงวิธีการถ่ายทอดความรู้หลักหรือทฤษฎีการเรียนรู้ใดๆ จบจนกระทั่งพุทธศักราช 2503 จึงมีการเรียนการสอนที่เรียกว่า "ศิลปศึกษา" ในหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นต้นมา สำหรับในต่างประเทศ วงการศิลปศึกษาได้มีการเคลื่อนไหวโดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้แสดงให้เห็นว่าวิชาศิลปศึกษาก็มีหลักการเรียนการสอนที่ไม่แตกต่างไปจากวิชาอื่นๆ เหล่านี้วิชาการจึงได้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีการสอนศิลปศึกษา และได้มีการนำมาประยุกต์ใช้คือ ทฤษฎี DBAE(Discipline-based Art Education) ซึ่งทฤษฎีนี้ได้ครอบคลุมสาระความรู้ทางศิลปศึกษา 4 แกนความรู้ด้วยกันคือ ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปวิจารณ์ และศิลปะปฏิบัติ ความเจริญทางด้านศิลปศึกษานี้ เริ่มจากยุโรปและอเมริกา ซึ่งจะเห็นได้จากการเคลื่อนไหวทางการศึกษาที่ก้าวหน้า และการค้นคว้าวิจัยทางด้านศิลปศึกษา และเมื่อกลับมาพิจารณาหลักสูตรศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า เนื้อหาวิชาที่ต้องเรียนในวิชาศิลปะกับชีวิตทั้งหมด 6 รายวิชานั้นมีความสัมพันธ์กับทฤษฎี DBAE(Discipline-based Art Education) แทบทั้งสิ้น

ทฤษฎี DBAE(Discipline-based Art Education) นั้นเป็นแนวทางการสอนศิลปศึกษาที่เน้นการสอนในด้านเนื้อหาแก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นการสอนแบบบูรณาการที่ประกอบด้วยสาระสำคัญทางศิลปะใน 4 แกนความรู้คือ แกนความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์(art history) เป็นแกนความรู้ที่ถ่ายทอดถึงความเป็นมาของศิลปะแขนงต่างๆ ความเป็นมาและประวัติการสร้างงานศิลปะ และศิลปะในบริบทที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนความสัมพันธ์จากอดีตถึงปัจจุบันเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาและสร้างผลงานศิลปะของตนเอง แกนความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์(aesthetic) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ เห็นคุณค่าของความงามทั้งในธรรมชาติและในศิลปะ สามารถรับรู้เกี่ยวกับความงามในสิ่งแวดล้อมและช่วยให้มีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น แกนความรู้ด้านศิลปวิจารณ์(art criticism) เป็นแกนความรู้ที่ให้ความสำคัญต่อการรับรู้ การบรรยาย การวิเคราะห์ และการตีความในการประเมินผลงานศิลปะ ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนการวิจารณ์ เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนเป็นผู้มีความรอบรู้ ละเอียดละเอียด มีความเป็นประชาธิปไตย กล้าคิดกล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและปรับปรุงผลงาน แกนความรู้ด้านศิลปะปฏิบัติ(art production) เป็นแกนความรู้ที่สนับสนุนให้นักเรียนสร้างผลงานทางศิลปะ ทำให้เกิดประสบการณ์โดยตรง ช่วยให้ได้ฝึกทักษะด้วยตนเองทั้งในด้านการตัดสินใจและการใช้ความคิด

สร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้แก่นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งในปัจจุบันแนวการสอนศิลปศึกษาแบบ DBAE ได้กลายเป็นกระบวนทัศน์สำหรับการฝึกอบรมครู การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและการประเมินผลในโรงเรียน ในประเทศสหรัฐอเมริกา (Getty Arts Ednet, 2001) ทฤษฎี DBAE นี้มีที่มาจาก ดเวน เกรีย (Dwain Greer, 1984) เป็นผู้ตั้งชื่อไว้ซึ่ง DBAE ย่อมาจากคำว่า "Discipline-based Art Education" ซึ่งคล้าก เดย์ และเกรีย (Clark, Day and Greer, 1987 อ้างถึงใน มะลิจิตร เอื้ออานันท์, 2542) ได้ระบุถึงคุณสมบัติสำคัญ 10 ประการของหลักสูตรและการสอนแบบ DBAE รวมทั้งการนำไปใช้ โดยแยกคุณสมบัติออกเป็นแต่ละประเด็นของ DBAE ไว้โดยสรุปได้ดังนี้

1. DBAE มีเป้าหมายคือ ให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการเข้าใจซาบซึ้งและเห็นคุณค่าของศิลปะ ซึ่งในกรณีนี้คือการรับรู้ในทฤษฎีข้อความรู้และการสร้างสรรค์งานศิลปะในระดับที่ใกล้เคียงกัน
2. ศิลปะศึกษาอยู่ในส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่เป็นส่วนของการศึกษาทั่วไป และเป็นพื้นฐานของวิชาเฉพาะที่ผู้เรียนจะสามารถศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปได้ในอนาคต
3. เนื้อหาของการสอนคือ แกน 4 แกน ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับ
 - 3.1 ธรรมชาติของศิลปะทั้ง 4 แกน
 - 3.2 การประเมินคุณค่า และการตัดสินใจของศิลปะทั้ง 4 แกน
 - 3.3 ประเด็นที่ศิลปะทั้ง 4 แกน ถูกสร้างขึ้น
 - 3.4 กระบวนการและวิธีการในการปฏิบัติงานศิลปะทั้ง 4 แกน
4. เนื้อหาที่มอบหมายที่กว้างขวางจากทัศนศิลป์ ซึ่งรวมเอาทั้งศิลปะพื้นบ้าน ศิลปะประยุกต์ ทัศนศิลป์จากวัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมอื่น ตั้งแต่อดีตจนถึงยุคร่วมสมัยเข้าไว้ด้วยกัน
5. หลักสูตรที่ใช้สอนทุกระดับชั้นสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน มีความกระจ่างชัดเจน
6. ผลงานศิลปะเป็นศูนย์กลางในระบบของหลักสูตร และใช้ร่วมกันระหว่างสาระความรู้ทั้ง 4 แกน
7. ในหลักสูตรจะคำนึงถึงสัดส่วนที่เท่าเทียมกันของสาระทั้ง 4 แกน
8. ในระบบหลักสูตรมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา โดยคำนึงถึงความเหมาะสมด้านพัฒนาการและวัยของผู้เรียนเป็นสำคัญ

9. การนำไปใช้อย่างเต็มรูปแบบนั้นทำได้อย่างเป็นระบบ มีแผนการสอนศิลปะที่มีเนื้อหากว้างขวาง สามารถนำไปสอนได้ในหลายเขตการศึกษา มีผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะให้คำแนะนำ มีการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารและมีสื่อการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม

10. มีหลักเกณฑ์การประเมินผลการเรียนและประเมินผลหลักสูตรที่เป็นขั้นตอน มีความเหมาะสม

ซึ่งคุณสมบัติทั้ง 10 ประการนี้ คลาร์ก เดย์ และ เกรีย (Clark, Day and Greer, 1987) ได้นำเสนอโดยมีทฤษฎีและหลักการ ของนักวิชาการทั้งในอดีตและร่วมสมัยรองรับ ซึ่งสมิท (Smith, 1987) กล่าวว่า การเปลี่ยนรูปโฉมแนวคิดของศิลปะศึกษาเช่นนี้ทำให้นักศิลปะศึกษาในอดีต เมื่อประมาณ 20-30 ปีที่ผ่านมาโดยเฉพาะในคริสต์ศตวรรษ 1960-1970 ให้ความสนใจต่อวิชาศิลปะศึกษา ในลักษณะของสาขาวิชาในโรงเรียน ซึ่งเป็นเนื้อหาสาระที่สำคัญควรค่าแก่การเรียนรู้ เนื่องจากแต่ละแกนความรู้มีเนื้อหาสาระและหลักการ มีการค้นคว้าวิจัย และเกิดทฤษฎีทางการเรียนและการสอนในด้านศิลปะศึกษา จนมีความเป็นวิชาการมากขึ้น

ครูศิลปะศึกษาในระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ แม้จะสอนตามประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาโดยไม่ทราบว่ามีทฤษฎีการสอนอยู่ นั่น ขึ้นอยู่กับทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การสอนความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลป์ ความงาม การอภิปราย และให้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งการสอนทั้ง 4 ด้านนี้มีความสัมพันธ์กับทฤษฎี DBAE แทบทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาการสอนของครูศิลปะศึกษา ในวิชาศิลปะกับชีวิตว่าได้ทำการสอนโดยใช้ทั้ง 4 แกนความรู้ของทฤษฎี DBAE อย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูศิลปะศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา ตามทฤษฎี DBAE ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษากลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นครูศิลปะ ผู้สอนวิชาบังคับแกนศิลปะศึกษารายวิชาศิลปะกับชีวิต ในสาขาทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544

คำจำกัดความในการวิจัย

1. ครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษา หมายถึง ครูที่สอนวิชาบังคับแก่นักศิลปศึกษารายวิชา ศิลปะกับชีวิต ในสาขาทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การกระทำทุกอย่างที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3. วิชาศิลปศึกษา หมายถึง วิชาบังคับแก่นักศิลปศึกษา รายวิชาศิลปะกับชีวิต เฉพาะสาขาทัศนศิลป์

4. ทฤษฎี DBAE หมายถึงทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนทางศิลปศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 แกนความรู้ได้แก่ แกนความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านสุนทรียศาสตร์ ด้านศิลปวิจารณ์ และด้านศิลปปฏิบัติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้บุคลากรในวงการศิลปศึกษา ได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปวางแผนและทำการปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาศิลปศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมครูผู้สอนวิชาศิลปศึกษา ให้มีความพร้อมในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับรองรับหลักสูตรที่จะพัฒนาต่อไปในอนาคต

3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหนังสือ และสื่อประกอบการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

4. เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องและในระดับอื่นๆ ต่อไป